

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.92>

УДК 332(477):004.9

*А. А. Данканич,
аспірант кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7461-5249>*

ФОРМАЛІЗАЦІЯ БАЗОВИХ ЗАСАД ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦИФРОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*A. Dankanych,
Postgraduate student of the Department of Accounting, Taxation and Marketing,
Mukachevo State University*

FORMALIZATION OF THE BASIC PRINCIPLES OF DIGITAL ENTREPRENEURSHIP TRANSFORMATION IN THE ZAKARPATSKA REGION

Процеси формалізації розвитку цифрового підприємництва можна ілюструвати на прикладі Закарпатської області, яка від початку війни стала своєрідним лідером у цифровій трансформації. Офіційна статистика наразі відсутня, але згідно з даними Центру підтримки підприємництва Закарпаття та досліджень PricewaterhouseCoopers можна сформувати приблизні візуалізації якісних перетворень, які виникли за змінами кількості цифрових підприємців з 2020 до 2023 р. У межах дослідження було встановлено, що в Закарпатській області спостерігається активний процес розвитку цифрового

підприємництва в напрямках торгівлі через онлайн-магазини, лідогенерації, блогінгу, фрілансу, онлайн-розваг та онлайн-освіти. На підставі дослідження можна зробити висновок, що в Закарпатській області відбувається трансформація різних сфер місцевого бізнесу, таких як гуртова та роздрібна торгівля, надання інформаційних послуг, виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними, діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг, інші види освіти. Щодо всіх зазначених трансформацій важливою є керованість, яка виникає не внаслідок зовнішніх впливів, а через власний саморух підприємця у відповідь на зміни у споживчому попиті, технологічних тенденціях, законодавчих аспектах та інших факторах. Очевидно, що ця трансформація відбувається через зміну підходів до підприємницьких операцій за допомогою впровадження цифрових технологій. Цей процес охоплює різні операційні блоки базових підприємницьких операцій, такі як залучення клієнтів, добір товарів та послуг, торговий сервіс, операційний сервіс, конвертація трафіку та інші. Разом з тим, обсяг доступної окресленої інформації лише окреслює межі та тренди цифрової трансформації, однак не визначає того обсягу інформації, який дозволить перейти від спонтанності до керованості окреслених процесів. Отримані висновки дозволяють визначити як перспективи подальших досліджень розробку методики переходу до керованої цифрової трансформації, що потребує детального аналізу кожного напрямку розвитку цифрового підприємництва, шляхом окреслення змісту ефектів. Ці ефекти повинні розглядатися як окрема область, яку регулює сам підприємець.

The processes of formalizing the development of digital entrepreneurship can be most vividly illustrated by the example of the Transcarpathian region, which not only became a leader in the relocation process but also a unique leader in digital transformation. Currently, official statistics are not available; however, according to the Center for Entrepreneurship Support of Transcarpathia and research by PricewaterhouseCoopers, it is possible to generate approximate visualizations of qualitative changes arising from the shifts in the number of digital entrepreneurs from 2020 to 2023 and the formal nature of the changes they have caused. The

research has demonstrated that in the Transcarpathian region, there is an active process of digital entrepreneurship development across various domains. These include online trading, lead generation, blogging, freelancing, online entertainment, and online education. This allows us to conclude that in the Transcarpathian region, there is a transformation occurring in various local business sectors, including wholesale and retail trade, provision of information services, production of films and videos, television programs, sound recording publishing, computer programming, consulting, and related activities, as well as activities in the sports sector, organization of leisure and entertainment, and other forms of education. Concerning all the outlined transformations, it is essential to emphasize the manageability, which arises not due to external influences but as a result of the entrepreneur's own initiative in response to changes in consumer demand, technological trends, legislative aspects, and other factors. It is evident that this transformation occurs through a change in approaches to entrepreneurial operations due to the adoption of digital technologies. The process encompasses operational blocks of fundamental entrepreneurial operations, such as customer acquisition, product and service selection, trading services, operational services, traffic conversion, and others. At the same time, the scope of the outlined information only delineates the boundaries and trends of digital transformation but does not determine the extent of information required to transition from spontaneity to manageability in these processes. The existing conclusions allow for the identification of prospects for further research - outlining a methodology for transitioning to managed digital transformation, which requires a detailed analysis of each direction of digital entrepreneurship development. This involves specifying the content of the effects, which collectively should be considered as a distinct area regulated by the entrepreneur themselves.

Ключові слова: цифрові операції; базові підприємницькі операції; онлайн-магазини; лідогенерація; блогінг; фріланс; онлайн-розваги та онлайн освіта.

Keywords: digital operations; fundamental entrepreneurial operations; online stores; lead generation; blogging; freelancing; online entertainment and online education.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема, яку можна визначити у даному контексті, полягає в обмеженні доступу до офіційної статистичної інформації про розвиток цифрового підприємництва в Закарпатській області через дію Закону «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів в період дії воєнного стану або стану війни». Це обмеження ускладнює не лише аналіз та вивчення динаміки розвитку підприємництва, але й утруднює прийняття обґрунтованих рішень щодо його підтримки на локальному, регіональному на національному рівнях. Однак, за наявності даних від Центру підтримки підприємництва Закарпаття та результатів досліджень *Pricewaterhouse Coopers*, можливо сформувати приблизні візуалізації та визначити зміни в сфері цифрового підприємництва за період з 2020 по 2023 рік. Важливі наукові та практичні завдання, пов'язані з цією проблемою, включають апробування запропонованих автором методологій аналізу розвитку цифрового підприємництва в умовах відсутності офіційної статистики, для подальшої розробки стратегій його підтримки та стимулювання розвитку з урахуванням певних обмежень та викликів. У контексті Закарпатської області, яка стала лідером у релокації цифрового підприємництва, важливим завданням може бути також ідентифікація успішних практик, які сприяли цьому процесу, та їх адаптація для інших регіонів. Зазначимо, що формалізація базових засад трансформації цифрового підприємництва має сформувати чітке розуміння, того, яких конкретні змін зазнали цифрові підприємці області, щодо їх базових операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі наявна значна кількість праць, в яких започатковано розв'язання проблеми аналізу та вивчення динаміки розвитку підприємництва (серед яких Струтинська І. В., Маркович І. Б., Степаненко О. П., Краус Н.М. Голобородько О. П., Краус К. М.). Саме на окреслені праці спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми формалізація базових засад трансформації цифрового підприємництва в Закарпатській області, котрим присвячується означена стаття.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Відповідно до вищенаведеного метою статті є загальна формалізація базових засад трансформації цифрового підприємництва в Закарпатській області.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Формалізація базових засад трансформації цифрового підприємництва в Закарпатській області означає структурування принципів на основі яких реалізується впровадження цифрових технологій у базових підприємницьких операціях. Зазначимо, що у межах запропонованого розуміння окресленого процесу доведено, що загальна кількість повністю цифровізованих підприємств (або тих, чиї базові підприємницькі операції, та супутні до них процеси та взаємодії з клієнтами й партнерами повністю побудовані на використанні цифрових технологій та платформ [3; 5]) зросла у 2022 р. у порівнянні з 2021 р. на 28,9%, а у 2023 р. у порівнянні з 2022 р. на 11,7% (Табл. 1).

Таблиця 1. Особливості розвитку цифрового підприємництва в Закарпатській області, 2020-2023 рр., од.

Сфери цифровізації	Загальна кількість ФОП, од.			
	2020	2021	2022	2023
Гуртова та роздрібна торгівля	23700	21311	21655	21866
у тому числі підприємництво через Інтернет-магазини	5451	5179	5544	6013
Інформація та телекомунікації	1771	2829	2990	3130
у тому числі повністю цифрове підприємництво	98	334	1493	1842
- з них ліндогенерація	48	70	165	259
- з них блогінг	0	н/д	31	60
- з них фріланс	5	210	1240	1460
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	299	301	335	354
у тому числі он-лайн розваги	30	30	50	53
Інші види освіти	25	65	120	154
у тому числі онлайн-освіта	3	7	66	85
Всього повністю цифрове підприємництво	5582	5550	7153	7993

Джерело: сформовано за даними Центру підтримки підприємництва Закарпаття та PricewaterhouseCoopers [4]

Відтак, очевидно, що в Закарпатській області наявна активна трансформація таких сфер місцевого бізнесу як гуртова та роздрібна торгівля, надання

інформаційних послуг, виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними, діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг, інші види освіти. Активна трансформація різних сфер місцевого бізнесу в Закарпатській області свідчить про гнучкість та адаптивність підприємців до змін в економічному середовищі.

Зокрема, локальні різноформатні Інтернет-магазини з 2020 р. зазнають системних змін базових підприємницьких операцій. Серед складових, що формують зміст трансформації такого підприємництва з 2020 по 2023 р. (змінюючи при цьому сферу оптової та роздрібної в Закарпатській області) нами виділено ряд системних змін що окреслені на рис. 1.

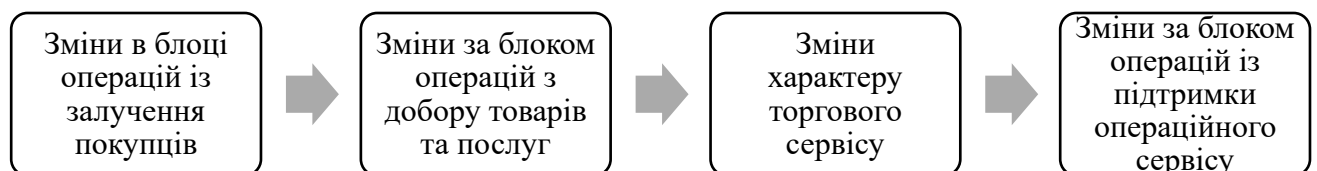

Рис. 1. Системні зміни базових операцій підприємництва, що спрямоване на торгівлю через онлайн-магазини.

Джерело: сформовано за даними [4]

Розглянемо докладніше характер кожної виділеної зміни базових підприємницьких операцій [1; 3]:

1. Зміни в блоці операцій із залучення покупців (зокрема, відбулося збільшення цифровізованих операцій зі 154 у 2020 році до 1228 одиниць у 2023 р. [4]). Характер цих змін обумовлений переходом суб'єктів підприємництва від традиційних до цифрових форматів. Зафіксовані зміни включають: ознайомлення покупців з асортиментом (через зростання ефективності та масштабів інформування клієнтів про товари та послуги через цифрові канали); аналітики продажів (через використання цифрових інструментів для аналізу та вивчення патернів продажів, що дозволяє оптимізувати асортимент та маркетингові стратегії); приймання оплати за товар (через зручні цифрові системи оплати, що полегшують та прискорюють процес здійснення транзакцій); доставляння товарів (через впровадження оптимізованих та

швидких систем доставлення для задоволення висхідного попиту на онлайн-покупки); поширення інформації про реквізити магазину (через активне використання цифрових медіа та соціальних платформ для розповсюдження інформації про контактні дані та реквізити магазину). Ці зміни відображають стратегічний перехід від традиційних методів ведення бізнесу до цифрових форматів, що сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва в електронній торгівлі.

2. Зміни в блоці операцій з добору товарів та послуг (відбулося збільшення цифровізованих операцій з 2208 у 2020 р. до 10781 од. у 2023 р. [4]) свідчать про стрімкий перехід від традиційних методів до цифрових форматів, а також про активне впровадження інновацій та стратегій управління асортиментом серед яких перехід до цифрових форматів збільшення асортименту товарів/послуг, віртуалізації асортименту (через створення віртуальних магазинів або інтерактивних каталогів для зручного перегляду товарів та послуг), керування ланцюгом постачання (через використання технологій для оптимізації ланцюга постачання та забезпечення ефективності постачань товарів), обробки даних для прогнозування асортименту (через впровадження аналітичних інструментів та штучного інтелекту для аналізу даних та прогнозування змін в попиті та поведінці покупців). Ці зміни вказують на активну адаптацію підприємств до вимог сучасного електронного ринку та використання передових технологій для оптимізації управління асортиментом та задоволення потреб різних категорій клієнтів.

3. Зміни характеру торгового сервісу (у 2023 р. реалізовано до 5676 операцій із застосуванням цифрових технологій, методів та інструментів [4]). Зазначимо, що такі операції визначає перехід на електронне оформлення замовлення (а саме перехід на використання цифрових формулярів та інтерактивних елементів для полегшення процесу замовлення), електронне підтвердження (а саме відсилання автоматичних повідомлень або електронних листів для підтвердження прийняття та обробки замовлення), використання цифрових систем для автоматизації та оптимізації обробки та виконання замовлень (важливим в такому випадку є надання клієнтам можливості

відстеження онлайн статусу свого замовлення). Ці зміни визначають не лише ефективність операцій, але і підвищення зручності та доступності обслуговування для клієнтів.

4. Зміни за блоком операцій із підтримки операційного сервісу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 94 у 2020 р. до 5676 од. у 2023 р. [4]). Формат таких операцій визначає впровадження можливості здійснення платежів за допомогою мобільних додатків та інших електронних засобів, застосування систем електронного виставлення та оплати рахунків для автоматизації фінансових операцій, застосування сучасних технологій для підвищення рівня безпеки та визначення особистості користувачів. Ці зміни свідчать про важливий крок у напрямку підвищення швидкості, ефективності та безпеки операцій.

Сфера інформації та телекомунікацій в Закарпатській області також з 2020 р. зазнає системних змін. Ці процеси супроводжує зниження кількості класичних маркетингових, проєктивних та аутсорсингових агенцій та телестудій [5].

Так, кількість підприємців, що реалізують діяльність в сфері лідогенерації в області зросла з 48 осіб у 2020 р. до 259 осіб в 2023 р., у той час, як кількість класичних маркетингових агенцій знизилася з 586 суб'єктів в 2020 р. до 451 суб'єкта в 2023 р. [4]. Серед складових, що формують зміст трансформації підприємництва в сфері інформації та телекомунікації Закарпатської області через лідогенерацію з 2020 по 2023 р. цілий ряд системних змін, що окреслений на рис. 2.

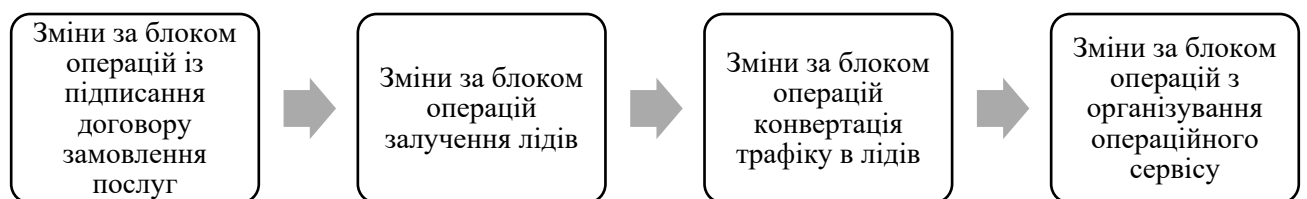

Рис. 2. Системні зміни базових підприємницьких операцій, що спрямовані на лідогенерацію.

Джерело: сформовано за даними [4]

Розглянемо докладніше характер кожної виділеної зміни базових підприємницьких операцій [1; 2; 5]:

1. Зміни за блоком операцій із підписання договору замовлення послуг (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 45 од. у 2020 р. до 777 од. у 2023 р. [4]). Характер змін визначає перехід суб'єктів підприємництва від традиційних до цифрових форматів залучення клієнта та частково роботизованої взаємодії з потенційними клієнтами.

2. Зміни за блоком операцій залучення лідів (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 72 у 2020 р. до 1187 од. у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає перехід суб'єктів підприємництва на зберігання та обробку інформації про лідів в CRM-системах, використання автоматичного збору інформації про потенційних клієнтів з веб-сайтів. Ці зміни визначають важливий крок у напрямку цифрової трансформації процесів залучення та обробки лідів.

3. Зміни за блоком операцій конвертація трафіку в лідів (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 40 у 2020 р. до 403 од. у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає перехід суб'єктів підприємництва на цифрові формати залучення та утримання цифрового аудиторіуму коштом використання виразних, мотивувальних елементів для залучення користувачів до виконання конкретних дій (наприклад, заповнення форми, переходу на сторінку тощо), а також розробки та поширення цільового контенту, який привертає увагу та викликає інтерес. Ці зміни визначають стратегічний підхід до взаємодії з аудиторією в онлайн-середовищі [5].

4. Зміни за блоком операцій з організування операційного сервісу лідів (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 30 у 2020 р. до 265 од. у 2023 р. [4]). Зміни в операціях з організації операційного сервісу лідів свідчать про активний перехід суб'єктів підприємництва на цифрові формати та автоматизовані процеси для полегшення та оптимізації обслуговування клієнтів через впровадження різноманітних електронних платіжних методів для задоволення різних потреб клієнтів, впровадження автоматичних сповіщень та повідомлень для клієнтів про стан їхніх операцій та оплат.

Кількість підприємців, що реалізують діяльність у сфері блогінгу в Закарпатській області зросла (зокрема, якщо у 2020 р. така сфера діяльності не виділялася, то з 2022 р. таких підприємців нараховувалося вже понад 30 осіб, а у 2023 р. 60 осіб), у той час, як кількість класичних телестудій залишається незначною та у 2023 р. складає 2 суб'єкти [4]. Зростання кількості підприємців у сфері блогінгу вказує на активну цифровізацію виробництва кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів та зміну у споживчому підході до отримання інформації та розваг, коштом:

1. Зміни за блоком операцій монетизації контенту (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 87 у 2022 р. до 152 у 2023 р.). Хоча не має даних, відносно того, скільки блогерів в області наразі застосовують засоби нецифрової монетизації контенту, все ж таки вже наявні зміни, що визначають їх перехід на монетизацію через створення та продаж електронних товарів (таких як електронні курси, електронні книги, аудіо- та відеоматеріали), пропозицію спеціального контенту для платних підписників або преміумконтенту (доступного лише за плату) тощо. Ці зміни свідчать про те, що місцеві блогери динамічно реагують на зміни у споживчих тенденціях та використовують різноманітні стратегії для максимізації свого доходу.

2. Зміни за блоком операцій із ведення блогу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 80 у 2022 р. до 181 у 2023 р.). Зміни в операціях із ведення блогу вказують на те, що суб'єкти підприємництва в Закарпатській області активно впроваджують цифрові інструменти для оптимізації та ефективного ведення свого контенту.

З 2022 р. в Закарпатській області з'явилася значна кількість підприємців, що реалізують діяльність з фрілансу (зокрема, якщо у 2020 р. нараховувалося лише 5 суб'єктів, що діяли в цій сфері, то з 2022 р. таких підприємців нараховувалося вже 1240 осіб, а у 2023 р. 1460 осіб [4]). Ця тенденція спричинила формування операцій, що сприяють трансформації підприємництва у сфері інформації та телекомунікації, за яких відбувається зниження кількості класичних проєктних або аутсорсингових агенцій (так, якщо у 2020 р. нараховувалося понад 1673 таких суб'єктів, а у 2021 р. вже 2495, то у 2023 р.

лише 1288 суб'єктів [8]). Можливі причини такої трансформації з 2020 по 2023 р. виділені на рис. 3.

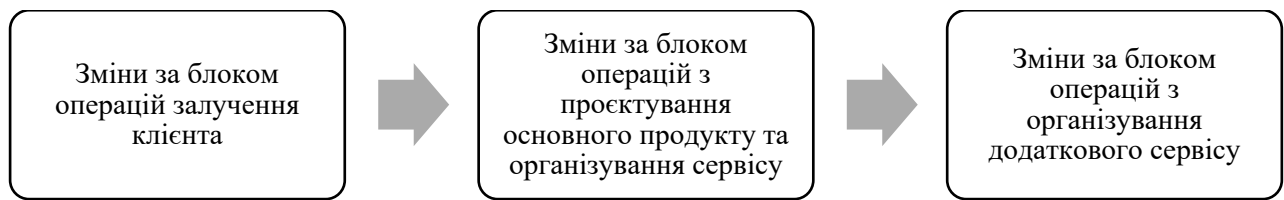

Рис. 3. Системні зміни базових підприємницьких операцій, що спрямовані на фріланс

Джерело: сформовано за даними [4]

Розглянемо характер кожної зміни базових підприємницьких операцій [1-4]:

1. Зміни за блоком операцій залучення клієнта (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 12 од. у 2020 р. до 3730 у 2023 р. [4]). Зміни в операціях залучення клієнтів свідчать про активний перехід суб'єктів підприємництва в Закарпатській області до цифрових стратегій та інструментів для забезпечення ефективного залучення клієнтів шляхом використання онлайн-платформ для створення профілів та портфоліо.
2. Зміни за блоком операцій з проектування основного продукту та організування сервісу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 12 у 2020 р. до 3954 у 2023 р. [4]). Зміни в операціях свідчать про те, що підприємці в Закарпатській області активно впроваджують цифрові інструменти для управління завданнями та проектами, комунікації та спілкування в умовах віддаленої роботи, спільної роботи над документами.
3. Зміни за блоком операцій з організування додаткового сервісу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 8 у 2020 р. до 305 у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає перехід суб'єктів підприємництва на платіжні платформи та інструменти для ведення обліку та фінансів.

Сфера мистецтва, спорту, розваг та відпочинку в Закарпатській області з 2020 р. зазнає змін, зміст яких прискорився з 2022 р. та продукує паралельний онлайн-розваг та розвиток традиційних подій, концертів, виставок, спортивних змагань та інших класичних форм розваг та культурних заходів. Можливі причини такої трансформації з 2020 по 2023 р. виділені на рис. 4:

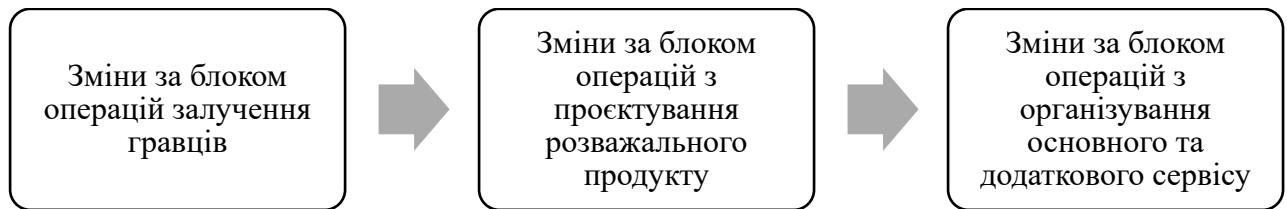

Рис. 4. Системні зміни базових підприємницьких операцій, що спрямовані на онлайн-розваги

Джерело: сформовано за даними [4]

Розглянемо характер кожної зміни базових підприємницьких операцій [1; 3-4; 5]:

1. Зміни за блоком операцій залучення гравців (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 31 од. у 2020 р. до 114 од. у 2023 р. [4]). Характер змін визначає застосування контенту інфлюенсерів для привертання уваги та підвищення зацікавленості гравців та укладання партнерських угод з іншими брендами чи платформами для спільного просування та залучення нових гравців.

2. Зміни за блоком операцій з проєктування розважального продукту (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 31 у 2020 р. до 114 у 2023 р. [4]) шляхом розробки ігор та розважальних продуктів з акцентом на інтерактивність та залучення користувачів.

3. Зміни за блоком операцій з організування основного та додаткового сервісу за якими відбувається його розвиток та поширення лише через мережу інтернет (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 60 у 2020 р. до 100 у 2023 р. [4]).

Ці зміни свідчать про стратегічний перехід до цифрового формату у сфері розваг та геймінгу, використовуючи сучасні технології та інтерактивні рішення для привертання та утримання аудиторії.

Сфера освіти в Закарпатській області з 2020 р. також зазнає змін, зміст яких прискорився з 2022 р. паралельним розвитком як класичних її напрямків, так і онлайн форматів. Серед складових, що формують зміст трансформації підприємництва сфери інших видів освіти Закарпатської області з 2020 по 2023 р. [3-4]:

1. Зміни за блоком операцій залучення клієнтів (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 3 у 2020 р. до 50 у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає використання онлайн-форматів для здійснення навчання та проведення уроків, впровадження систем віддаленого тестування та оцінювання для зручності студентів та викладачів.

2. Зміни за блоком операцій з проєктування освітнього продукту та організування освітнього сервісу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 8 у 2020 р. до 167 у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає створення онлайн-курсів та тренінгів для різних груп користувачів.

3. Зміни за блоком операцій з організування додаткового сервісу (відбулося збільшення кількості цифровізованих операцій з 3 од. у 2020 р. до 50 од. у 2023 р. [4]). Зміни в операціях визначає обмежене застосування системи управління підпискою та платежами.

Ці зміни свідчать про те, що освітній сектор Закарпатської області активно адаптується до сучасних тенденцій, використовуючи цифрові технології для покращення навчального процесу та забезпечення доступу до освіти у різних форматах.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У межах дослідження доведено, що в Закарпатській області відбувається активний процес розвитку цифрового підприємництва. Це дозволяє зробити ряд наступних висновків:

1. В Закарпатській області наявна активна трансформація таких сфер місцевого підприємництва, як гуртова та роздрібна торгівля, надання інформаційних послуг, виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів, комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг, а також інших видів освіти. Щодо всіх окреслених трансформацій важлива керованість (яка виникає не внаслідок зовнішніх впливів, а внаслідок власного саморуху підприємця у відповідь на зміни у споживчому попиті, технологічних тенденціях, законодавчих аспектах та інших факторах).

2. Очевидним, є те, що ця трансформація відбувається шляхом зміни підходів до підприємницьких операцій внаслідок прийняття цифрових технологій (процес зачіпає такі операційні блоки базових підприємницьких операцій, як залучення клієнтів, добір товарів та послуг, торговий сервіс, операційний сервіс, конвертація трафіку та інші). Разом з тим, обсяг доступної інформації лише окреслює межі та тренди цифрової трансформації, однак не визначає того обсягу інформації, який дозволить перейти від спонтанності до керованості розвитку.

Отримані висновки дозволяють визначити як перспективи подальших досліджень розробку методики переходу до керованої цифрової трансформації, що потребує детального аналізу кожного напрямку розвитку цифрового підприємництва, шляхом окреслення змісту ефектів. Ці ефекти повинні розглядатися як окрема область, яку регулює сам підприємець.

Література

1. Краус Н.М. Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка : тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
2. Степаненко О. П. Перспективні напрями цифрової трансформації в контексті розбудови цифрової економіки. Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. К. Галіцин (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. № 93. С. 120–131.
3. Струтинська І. В., Маркович І. Б. Передумови та особливості зміни вимог до характеру ведення бізнесу в епоху цифровізації глобальної економіки. *Причорноморські економічні студії : науковий журнал*. 2019. Вип. 41. С. 105–109.
4. PricewaterhouseCoopers database. PwC report “The analysis of the trends in changes in accounting, management, and marketing at both regional and global levels”, 2023. URL: https://www.pwc.com/content/pwc/userReg/login.en_gx.html?redirectUrl=gG0V-

5. В.С. Церклевич, А.В. Діль, А.В. Блаута, М.В. Діль. Інноваційні компоненти стратегії просування ресторану регіональної кухні Поділля: кейс «Ресторації Шпігеля», *Трансформаційна економіка*. 2023. Вип. 3 (03). С. 61-69.

References

1. Kraus, N.M. Holoborodko, O. P. and Kraus, K. M. (2018), “Digital economy: trends and perspectives of the avant-garde nature of development”, *Efektivna ekonomika*, vol. 1, Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (Accessed 15 Feb 2024).

6. Stepanenko, O. P. (2017), “Promising directions of digital transformation in the context of building a digital economy”, *Modelyuvannya ta informatsiyni systemy v ekonomitsi*, vol. 93. pp. 120–131.

7. Strutynska, I. V. and Markovych, I. B. (2019), “Prerequisites and features of changes in the requirements for the nature of doing business in the era of digitization of the global economy”, *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi : naukovyy zhurnal*, vol, 41, pp. 105–109.

8. PricewaterhouseCoopers database (2023) PwC report “The analysis of the trends in changes in accounting, management, and marketing at both regional and global levels”. Available at: https://www.pwc.com/content/pwc/userReg/login.en_gx.html?redirectUrl=gG0V-55Ilpsw21J2UMYgbIH5kctJLK2-lwWPau2GN84=&referrer=gG0V-55Ilpsw21J2UMYgbIH5kctJLK2lwWPau2GN84=&parentPagePath=/content/pwc/gx/en (Accessed 15 Feb 2024).

9. Tserklevych, V., Diehl, A., Blauta, A. and Diehl, M. (2023), “Innovative components of the strategy of promoting a restaurant of Podillia regional cuisine: the case of Spiegel's Restaurants”, *Transformatsiyna ekonomika*, vol. 3 (03), pp. 61-69.